

RPO Tandvård
Pernilla Larsson Gran
Ordförande

2021-04-11

Regionsjukvårdsledningen

Årsrapport 2021 för RPO Tandvård

Sammanfattande analys

År 2021 var ett händelserikt år inom svensk tandvård där dels Covid 19-pandemin fortgick med dess konsekvenser, och dels lades två stora nationella tandvårdsutredningar fram. Utredningen om jämlik tandhälsa lämnade under våren sitt betänkande När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8) i en uppmärksammas publikation. De tre regionerna inom Sydöstra sjukvårdsregionen (SÖSR) arbetade fram och lämnade varsitt remissvar. Under hösten kom Socialstyrelsens remissversion av de nya Nationella Riktlinjerna för tandvård och uppdrog samtidigt Regionalt programområde tandvård (RPO Tandvård) att analysera nuläget samt inleda arbetet med implementeringen av de nya riktlinjerna samt ansvara för remissvaret. RPO Tandvård kommer framgent att leda arbetet för ett omfattande implementeringsarbete i samverkan inom SÖSR.

RPO Tandvård har under 2021 fortsatt sitt arbete, som utgår från den nationella modellen för kunskapsstyrning, att skapa en stabil sjukvårdsregional plattform för hela tandvården i Sydöstra sjukvårdsregionen. Nyckelpersoner från klinisk verksamhet i de tre regionerna, ledning, beställare och privattandvården är representerade. Ett antal ledamöter är utbytt, privattandvården finns nu inkluderad med en ledamot samt även beställarfunktionen i sjukvårdsregionen med en ledamot. Nedan anges RPO tandvårds ledamöter.

Under 2021 fastslog RPO Tandvård att ett starkt och representativt RPO i SÖSR är viktigare än att utveckla de lokala programområdena i vardera regionen, då tandvården är tämligen liten och då RPO har gott inflytande i samtliga tre regioner.

RPO Tandvård har bevakat och bistått NPO Tandvård i sitt arbete med bland annat remissvar och nomineringar till ett flertal nationella arbetsgrupper (NAG) och utredningar.

RPO Tandvård bestod 2021 av dessa ledamöter:

Ordförande Pernilla Larsson Gran, tillika ledamot i NPO Tandvård, Region Östergötland
Processtöd Anna Fröberg, Region Östergötland
Fredrik Frisk, Region Jönköpings län
Anna Carin Dahlgren, Region Östergötland
Ing Marie Nilsson, Region Östergötland

Jette Lehrmann Madsen, Region Kalmar län – del av året
Ann Ingemansson Hultquist, Region Kalmar län – del av året
Marie Svensson, Region Kalmar län – del av året
Maria Johansson, Region Östergötland – del av året
Patric Renström, Privattandvården - del av året
Sara Fridell, Privattandvården – del av året

Genomförda aktiviteter

Möten RPO Tandvård

Under år 2021 har fyra digitala möten hållits inom RPO Tandvård.

Kunskapsrådet för Diagnostik och Sinn

Ordförande i RPO Tandvård har medverkat vid kunskapsrådet för Diagnostik och Sinn under året.

När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8)

Utredningen om jämlik tandhälsa, ledd av Veronica Palm, lämnade under våren sitt betänkande När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa (SOU 2021:8). Utredningen har haft regeringens uppdrag att utreda och föreslå hur tandvårdssystemet kan utvecklas för att uppnå en mer jämlik tandhälsa och ett mer resurseffektivt tandvårdssystem. I betänkandet presenterades bedömningar och förslag avseende hela tandvårdssystemet, tandvård till barn och unga vuxna, tandvård till vuxna utan särskilda behov samt till vuxna med särskilda behov. Utredningen har föreslagit att principen att den som har störst behovet ges företräde till vård ska föras in även i tandvårdslagen. Tandvårdslagen föreslås även innehålla principer för hur tandvården organiseras. Regionernas planeringsansvar för tandvården med utgångspunkt i befolkningens behov förutsätter en fungerande samverkan mellan regionen och offentliga och privata vårdgivare (ref SOU 2021:8). RPO Tandvård följer aktivt utvecklingen kring de omfattande förändringar som kan komma att påverka hela tandvården.

Nya Nationella Riktlinjer för tandvård

Under 2021 mottog RPO Tandvård som remissinstans de nya Nationella Riktlinjerna från Socialstyrelsen. I samband med detta fick RPO Tandvård i uppdrag att utföra en gap-analys samt att arrangera ett sjukvårdsregionalt seminarium tillsammans med Socialstyrelsen. Dessutom fick RPO Tandvård uppdraget från biträdande regiondirektör Annica Öhrn att ta fram ett sjukvårdsregionalt remissvar till Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen vände sig till NPO Tandvård för stöd och hjälp med framtagandet av en enkät till den praxisundersökning som gjordes bland legitimerad tandvårdspersonal under hösten 2021. Från RPO Tandvård anlätades Fredrik Frisk och Pernilla Larsson Gran att bistå Socialstyrelsen i utarbetandet av denna enkät. RPO Tandvård har med data från denna praxisundersökning utfört en gap-analys. Se nedan under rubriken *Resultat*.

Sjukvårdsregionalt webinar och remissvar – Nationella Riktlinjer

Den 22 november arrangerade RPO Tandvård ett sjukvårdsregionalt webinar där Socialstyrelsen presenterade riktlinjearbetet, och RPO Tandvård presenterade den framtagna gap-analysen. Webinaret, med ett 90-tal deltagare, leddes av Fredrik Frisk och Pernilla Larsson Gran. RPO Tandvård utarbetade också det övergripande remissvar som presenterades för Samverkansnämnden i SÖSR, och som efter beslut sändes till Socialstyrelsen.

RPO Tandvård har nu uppdraget att leda implementeringsarbetet inom SÖSR. I det fortsatta arbetet följer att med hjälp av experter inom SÖSR utvärdera och planera för implementeringen av de Nationella Riktlinjerna. Det innebär analys av nuläget samt bedömning av vilka utbildningsinsatser, ändringar av vårdriktlinjer och regelverk som bör tas fram, samt hur samarbetet kan utformas inom SÖSR. De nya Nationella riktlinjerna är RPO Tandvårds största fråga och arbetsuppgift under 2022.

Ansökan om att bedriva tandläkarutbildning vid Jönköping University (JU)

Jönköpings University vill skapa en ledande tandläkarutbildning och ett odontologiskt centrum som bedriver innovativ och praktiktäna utbildning, forskning och utveckling, i samverkan såväl nationellt som internationellt. Detta kommer att ge fler tandläkare och bidra till en jämlik tandvård över hela Sverige. För att möjliggöra detta samverkar Jönköping University (JU), med Region Jönköpings län och Odontologiska Institutionen som bidrar med odontologisk kompetens samt Linköpings universitet (LiU) och Medicinska fakulteten som bidrar med basmedicinsk kompetens genom samläsning med läkarprogrammet i satsningen.

Utbildningen planeras i hög grad vara individanpassad med stor andel klinisk träning och samlar odontologi, oral hälsa, medicin och teknik för en gränsöverskridande kunskapsutveckling med banbrytande digital teknik, och samverkan med Folktandvården och en majoritet av Sveriges regioner över hela landet. Detta möjliggör en omfattande verksamhetsförlagd praktik runt om i Sverige, som ger kliniskt mogna tandläkare och skapar förutsättningar för en mer jämlik tandvård och bättre tandhälsa. Elva av Sveriges regioner har redan tecknat avsiktsförklaring med JU avseende den nya utbildningen, där tandläkarstudenterna ska få cirka 150 dagars klinisk träning vid geografiskt spridda tandvårdskliniker över hela landet. Dessutom kommer satsningen att i förlängningen ge både fler lärare och forskare. En liknande modell används vid universitetet i Tromsø, Norge, där man sett att studenterna ofta väljer att stanna kvar och arbeta i den region där de utfört sin praktik. Ett annat exempel är det regionaliserade läkarprogrammet vid LiU, där man sett liknande effekter.

En ny ansökan lämnades in 15/3 och planen är att vid positivt besked starta utbildningen hösten 2024, och erbjuda 30 utbildningsplatser varje termin vid full drift.

SKRI (Svenskt kvalitetsregister för dentala implantat)

Den nationella arbetsgruppens ordförande är Shariel Sayardoust, Folktandvården Region Jönköping. Pernilla Larsson Gran, ordförande i RPO Tandvård samt ledamot i NPO Tandvård finns med som expert i den nationella arbetsgruppen.

På uppdrag av NPO Tandvård tillsattes en arbetsgrupp för att utveckla ett nationellt kvalitetsregister för dentala implantat, och Svenskt kvalitetsregister för dentala implantat (SKRI) har nu börjat ta form. Målet är att kunna följa upp utfallet av utförda implantatbehandlingar genom automatisk import av uppgifter från tandvårdsjournalen till SKaPa. För att uppnå detta har det under året arbetats med indikatorer för registret. Samtidigt har journalsystemet Carita arbetat fram tekniska lösningar för att genom inskanning av QR-koder på implantatkomponenter kunna dokumentera rätt/lämplig information in i journalsystemet som sen kan exporteras till SKaPa. Data kan sedan användas för att få fram lämplig information om implantatens funktionalitet. Carita har utvecklat en första testversion som nyligen har introducerats. En pilotrapport i mindre skala beräknas kunna presenteras efter sommaren 2022.

Vårdriktlinjer och vårdprogram

Arbetet fortsätter med att samverka kring våra regionala vårdprogram. Jönköping och Östergötland har nu gemensamma riktlinjer för Endodonti (rotbehandling) och Bettfysiologi (smärta och käkfunktionsstörningar). Vårdprogrammet för Endodonti är framtaget av Region Jönköpings län och det för Bettfysiologi är framtaget av Region Östergötland med stöd av Region Kalmar län. Att patienter får jämlik vård utifrån bästa möjliga kunskap är ett av huvudsyftena med kunskapsstyrningen. Detta arbete kommer att utvecklas, intensifieras och inkludera de nya Nationella Riktlinjerna för tandvård under nästkommande år. Vårdprogram för Barn och Unga står inför uppgradering. Även Region Kalmar län har börjat innefattas i denna samverkan. I det långsiktiga perspektivet finns stora samarbetsfördelar med gemensamma vårdriktlinjer inom sydöstra sjukvårdsregionen.

Patientsäkerhetsarbete i samverkan med NAG

Under våren 2021 startade Nationella Arbetsgruppen för Patientsäkerhet sitt arbete. Ordförande är Ulf Söderström, senior strateg på Folktandvården Region Västerbotten. I gruppen ingår en representant för varje sjukvårdsområde, varav Kerstin Gustafsson representerar Sydöstra Sjukvårdsområdet. NAG Patientsäkerhet har haft regelbundna avstämningar för att utbilda, rapportera och stötta i de regionala arbetena.

Varje organisation har arbetat inom sin verksamhet med det gemensamma verktyget för nulägesanalys av patientsäkerhet. Till hjälp har man använt ett omfattande genomförandestöd. Verktyget och genomförandestödet är framtaget av SKR och är tänkt att fungera inom såväl hälso- och sjukvård som tandvård.

Inom Sydöstra Sjukvårdsområdet har Folktandvården Östergötland och Folktandvården Jönköping använt verktyget, medan Folktandvården Kalmar har använt ett annat verktyg tillsammans hälso- och sjukvården inom sin region. För privattandvården tas det på nationell nivå fram ett enklare verktyg.

Folktandvården Östergötland är färdig med kartläggningen och det har även gjorts prioriteringar av ett antal områden som ska arbetas vidare med. Folktandvården Jönköping kommer slutföra sin analys till sommaren 2022.

På senaste möte i NAG Patientsäkerhet diskuterades hur de olika regionernas resultat kommer att aggregeras till en nationell kartläggning. Detta kommer att ske under sommaren 2022 och resultat delges samtliga berörda organisationer.

Kompetenssamarbete

Folktandvårdsorganisationerna i Region Jönköping och Region Östergötland har inlett ett samarbete kring kompetensutveckling. Målsättningen är att skapa en organisation vilken stödjer andra strategiskt viktiga samarbeten inom Sydöstra sjukvårdsregionen:

- RPO Tandvård vilken överensstämmer med ovanstående sjukvårdsregion
- Det reviderade systemet för tandläkarnas specialiseringstjänstgöring innebärande att RSATS Mellersta delas för att avspegla sjukvårdsregionerna och Östergötland, Jönköping och Kalmar bildar RSATS Sydöstra
- Det samverkansavtal som Region Östergötland slutit med Region Jönköping med syfte att stödja arbetet med att erhålla examinationsrätt för tandläkarutbildning
- Det samarbete vilket Linköpings Universitet inlett med Jönköping University

Visionen för kompetenssamarbetet är att genom kunskap uppnå förbättrad och jämlik oral hälsa.

Missionen är ett kunskapscentrum som utvecklar, sprider och implementerar användandet av bästa kunskap för att trygga en kvalitativ och effektiv tandvård i varje patientmöte.

Målsättningen och förhoppningen är självklart att även Folkvården Kalmar ska finnas med i detta kompetenssamarbete. En styrgrupp är formerad och arbetar under våren 2022 tillsammans med en arbetsgrupp för att utveckla strategier, mål, organisation och uppdrag.

Resultat

Socialstyrelsen skickade under hösten Nationella riktlinjer Tandvård på remiss. Inför detta gjordes en gap-analys hos all legitimerad tandvårdspersonal i landet för att kartlägga praxisskillnader i förhållande till riktlinjerna. Företrädare för RPO Tandvård i SÖSR medverkade till framtagandet av enkäten som låg till grund för gap-analysen.

Gap-analysen visade flera områden där praxis skiljer sig från riktlinjerna, både inom hela riket och inom SÖSR. Dessa skillnader ligger nu till grund för det kommande implementeringsarbetet gällande riktlinjerna.

Inom SÖSR är det rimligt att tro att den mest genomgripande förändringen som är angelägen att göra för att vara följsam med de nya Nationella riktlinjerna är att avbryta den generella profylax med fissurförseglingar på alla barn, oavsett kariesrisk som görs i Region Kalmar och Region Jönköping. Åtgärden har givits låg prioritet i de nya riktlinjerna.

I övrigt finns flera områden där ett förändringsarbete också är angeläget, men eftersom Nationella riktlinjer tandvård innehåller så många tillstånd och åtgärder har vi funnit att

vi kommer tvingas prioritera hårt och se implementeringen som ett långsiktigt arbete så att vi fokuserar på det viktigaste först.

Utvecklingstendenser

Klinisk forskning

Ett par sjukvårdsregionala kliniska forskningsprojekt stödda av FORSS pågår mellan Region Östergötland och Region Jönköpings län. Ett av dem är ett forskningsprojekt inom ämnesområdet Endodonti som beskrivs här nedan.

Pulpotomiprojektet

Ett forskningssamarbete mellan Region Jönköping och Region Östergötland har som ett samarbete mellan Region Jönköpings län och Region Östergötland. Projektet har en klinisk prospektiv praxisbaserad studiedesign där tandläkare vid Folktandvårdens kliniker inom allmäntandvården i länen Jönköping och Östergötland, kommer att få behandla molarer (kindtänder) med pulpaskada, med eller utan symtom på pulpit, med pulpektomi eller full pulpotomi. Dessa fall kommer sedan att följas upp efter 6, 12 och 36 månader med klinisk undersökning och röntgenundersökning. Syftet är att undersöka utfallet av full pulpotomi jämfört med pulpektomi i permanenta molarer hos vuxna med en indikation för pulpektomi i svensk allmäntandvård. Pilotkliniker från båda regionerna har satts igång sedan år 2021 och ett fortsatt rekryteringsarbete i allmäntandvården pågår för närvarande.

Resultat av samverkan

Nationell nivå

RPO Tandvård har ett gott och nära samarbete med NPO Tandvård.

I de nationella arbetsgrupperna finns i de flesta fall respektive sjukvårdsregion representerad i arbetet. Detta är också fallet för NPO Tandvård. Nationella programområden tillsätter nationella arbetsgrupper inom olika områden och vid behov för specifika frågor. De nationella arbetsgrupperna bistår NPO i att utföra dess uppdrag. I nuläget är följande nationella arbetsgrupper framtagna inom NPO Tandvård:

- NAG dental erosion
- NAG äldres munhälsa
- NAG antibiotika i tandvård
- NAG patientsäkerhet
- NAG tandvårdens läkemedel
- NAG dentala implantat
- NAG Covid 19

RPO Tandvård följer aktivt samt bistår arbetet inom de tillsatta Nationella arbetsgrupperna.

Sjukvårdsregional nivå

Inom RPO Tandvård finns ett mycket gott samarbetsklimat och då tandvården är ett relativt litet vårdområde. Tandvården omfattar nästan alla invånare och samarbete krävs för att fullfölja våra uppdrag och för att bästa möjliga kunskap ska nå ut i varje patientmöte. Vi arbetar strategiskt med att göra RPO Tandvård till en stark representativ plattform för viktiga tandvårdsfrågor för hela tandvården.

Lokal nivå och kommuner

LPO-strukturen är under diskussion och finns på olika sätt inom respektive region.

Patientföreträdare

RPO Tandvård har ännu inte bjudit in patientföreträdare.